

S e l o s t u s

=====

tutkimuksista, jotka allekirjoittanut Muinaistieteellisen Toimikunnan määräyksestä syyskuussa 1933 suoritti Franttilannummen rautakautisella kalmistolla Mynämäen Tursunperän kylässä. Kertomukseen kuuluu karttaa sekä 15 valokuvaa. Löytöjen n:o 9750. Diario 29.9. -33

Syyskuun 15 päivänä 1933 toi asiointsija Aug. Laine Kansallismuseoon rautaisen keihäänkärjen (H.M. 9733), jonka hän oli löytänyt Franttilannummen rautakautisen kalmiston kohdalla olevasta hiekkakuopasta. Yllämainitun löydön johdosta allekirjoittanut kävi löytöpaikkaa tarkastamassa.

Franttilannummen kalmistolla on aikaisemmin useampaan otteeseen toimitettu tutkimuksia. Niistä on olemassa seikkaperäiset kertomukset; kts. tri C. A. Nordmanin ja maisteri H. Salmon kertomuksia top. arkistossa.

Sen jälkeen kuin maisteri Salmo viimeksi, vuonna 1928, kaivoi Franttilannummen kalmistolla on kyseessäolevan mäen ympäristön ulkonäkö tuhoisan tulipalon kautta huomattavasti muuttunut. Helluntai-aattona, kesäkuun 3 päivänä 1933 pääsi tuli irti Mynämäen vesitehtaaseen kuuluvassa rakennuksessa joen pohjoispuoleisella rannalla. Pian tuli heittäytyi joen yli vastaisella rannalla oleviin rakennuksiin sekä niistä yhä kauemmaksi S-suuntaan. Viimeisenä talona tässä suunnassa oli Franttilan talo, jonka pihamaalla kyseessäoleva Franttilannummen kalmisto sijaitsi. Franttilan talosta saatiin pelastetuksi ainoastaan kaksi nummen SW puolella sijaitsevaa latoa, kaikki muut rakennukset tuhoutuivat täydellisesti (kts. valok. sekä yleiskarttaa).

Ryhtyessään rakennustöihin Franttilan talon isäntä ajoi siihen tarvittavan hiekan kalmiston keskellä olevasta hiekkakuopasta, tosin pääasiallisesti niiltä kohdin, jotka jo aikaisemmin oli tutkittu. Koska Franttilan isännän mukaan hiekanottoa vielä jatkettaisi, eikä tutkittua aluetta enää ollut käytettävissä, katsoin tarpeelliseksi tutkituttaa sitä varten sopivan alueen hiekkakuopan

kaakkoisreunalla.

Maaperä oli täällä hyvin karkeata soraa, jonka peitti tuhkerros, m.m. jätteitä vasta palaneista aittarekennuksista.

Kaivaukset aloitettiin kaivausalueen koillisnurkasta. Heti tuli vastaan palaneita luunsiruja ja selvää kalmistomaata. Palaneita luunsiruja olikin eniten kaivausalueen koillisosassa sekä varsinkin ruudussa b4, jossa nähtävästi oli ollut n.k. palopilkku, joka ehkä kuitenkin myöhemmin oli rikottu.

Kyseessäoleville kaivauksille antoivat kuitenkin täältä tavatut ruumishaudat erikoisluonteensa:

Vuoden 1928 kaivauksissa maisteri H. Salmo oli löytänyt ruumishaudan; kaikki muut aikaisemmat löydöt ovat sitävastoin polttohautauksen muistoja. Vuoden 1933 kaivauksissa tavattiin jälkiä 8:sta ruumishaudasta.

Yhtenäistä kaikille näille ruumishaudoille oli niitä peittävät kivilatomukset.

Hauta 1.

Aivan likellä edellisen kaivauksen rajaa paljastui n. 40 - 50 cm syvyydeltä kivilatomus, jossa kivet olivat melkein ihmisen muotoon asetetut. Päätökivet olivat pyöreät, muiden ollessa laakakiviä. Koska kivien välistä löydettiin kangasta oli ilmeistä, että kyseessä oli ruumishauta.

Ensimmäiseksi poistettiin mainitut laakakivet. Silloin kävi selville, että heti kivien alla oli ollut puinen ruumisarkku, johon nainen oli haudattu. Arkun alla, sen keskikohdalla, oli isonlainen kivilaatta. Puuarkku oli melkein täydellisesti mädäntynyt. Ainoastaan sen eteläpäädyssä onnistuttiin saamaan palanen talteen.

Luuranko oli niinikään jo melkein kokonaan mädäntynyt; reisien kohdalta sekä pohjalaatan päällä oli vielä jonkunverran keltaista luumassaa näkyvissä.

Puvustoon kuuluvat esineet olivat, ehkä kivien painosta, jonkunverran siirtyneet alkuperäisiltä paikoiltaan. Niin löydettiin esim. ainoa solki vain 35 cm haudan jalkapäästä; yleensä näytti siltä, että luuranko oli luisunut arkun jalkapäähän. Äsken

mainittu luumassa pohjalaatan kohdalla onkin nähtävästi jäännös pääkallosta.

Otaksutun pääkallon vieressä oli pähineen jätteitä, pitkiä pronssilankaputken näköisiä koristeita, jommoisia aikaisemmin on tavattu sekä Maskun Humikkalan että myöskin Köyliön Vanhankartanon haudoista (SM 1928, s. 67. kuv. 7).

Vainajan on peittänyt vaate, joka on ollut reunustettu ohuilla pronssikierukkaputkilla, samanlaisia kuin on käytetty esiliinon koristamiseen.

Koristeista mainittakoon ensiksikin hopeinen hevosenkenkäsolki 1000-luvun muotoa sekä kolme Knut Suuren lyöttämää, hyvin säilynyttä hopearahaa, joiden mukaan hauta on katsottava periintyvän 1000-luvun loppupuolelta. Koristeisiin kuuluvat lisäksi vielä pronssinen kankiketju sekä mahdollisesti kierteissormus ja neljä lasi- ja massahelmeä, jotka löydettiin ennenkuin haudan luonteesta oli päästy perille. Likellä haudan S-päätä oli leveä rautainen sirppi; suunnilleen rannerenkaan kohdalla pieni rautainen ^{kirves} sirppi. Arkun kansi oli kiinni ^{tetty/}neljällä naulalla. Haudan jalkapäässä oli kaksi keihäänkärjen kärkikatkelmaa, nähtävästi sekundaarisia.

Haudat 2 ja 3.

N. 4 metriä edellisestä haudasta S-suuntaan paljastettiin kaksi aivan vierekkäin olevaa hautaa. Hautojen suunta ei ollut aivan tarkkaan määrättävissä, sillä kyseessä olevien hautojen jalkapäässä peitti kivilatamus. Hauta V. Näytti kuitenkin siltä, että hautojen suunta oli NNE - SSW.

Kiviä oli ainoastaan hautojen NNE-päässä, haudassa II 2 kpl. haudassa III 1 kivi. Kivien kohdalla olivat haudat säilyneet koskemattomina. M.m. paljastettiin osia h. 3:n ruumisarkun päätylaudasta, sekä viimeainittuun kiinnitettynä ollutta kaksi rautanaulaa. Myöskin haudasta II oli jäljellä kaksi rautanaulaa.

Löydöt: Haudasta II löydettiin iso rautainen sotakirves, pitkulainen rautaesine (veitsen ruoto?) sekä yllämainitut kaksi rautanaulaa.

Haudasta III: rautainen työkirves (osia puuvarresta oli säilynyt sekä naula, joka kiilana oli lyöty varren päähän), kolme

epävarmaa rautapuikkoa, 3 rautanaulaa.

Kyseessäolevien hautojen kohdalta löydettiin sitäpaitsi seuraavat esineet, joiden yhteenkuuluvaisuudesta yllämainittujen löytöjen kanssa, ei voida varmuudella päätellä: veitsi, rautainen punnus, kaksi epämääräistä rautaesineitä sekä kaksi rautanaulaa.

Hauta 4.

Edellisten hautojen länsipuolella paljastettiin rakenteeltaan hyvin mielenkiintoinen kivilatomus. Kivet muodostivat siinä kolmiomaisen, melkein veneenmuotoisen ryhmän. "Keulan" muodosti viistoon asetettu vierinkivi. Muutkin reunakivet, varsinkin laakakivet, olivat viistoasennossa. Pohjan peitti nyrkinkokoisista kivistä tehty latomus.

Kyseessäolevan haudan löydöt supistuivat kahteen rautanaulaan, jotka löydettiin latomuksen N-laidasta, niiden yhteydessä myöskin puuta (nähtävästi ruumisarkun reunaa).

Hauta 5.

Melkein kohtisuorassa edellistä hautaa vastaan ja sen välittömässä yhteydessä oli epämääräinen kivilatomus. Ilmeisesti oli tämä hauta hautoja n:o 2 - 4 jonkunverran nuorempi. Niin olivat hautojen 2 - 3 jalkapää joutuneet kyseessäolevan kivilatomuksen alle; kuvasta 9 käy myöskin selville miten latomuksen läntisimmät kivet nojautuvat haudan n:o 4:n reunaa vastaan.

Kivien alta tuli esille muutamia esineitä, jotka nähtävästään kuuluvat samaan hautaan. Siihen on nainen haudattu, pronssiset kankiketjut (samantapaiset kuin haudassa n:o 1) ja emaljihelmi viittaavat siihen. Tästä haudasta löydettiin sitäpaitsi veitsi, 6 rautanaulaa sekä 2 rautakatelmaa, joista toinen ehkä on katkennut yllämainitusta veitsestä.

Hauta 6.

Vain pari metriä haudasta 4, sen SW-puolella, tavattiin V hauta, joka myöhemmin osoittautui löytörikkaaksi naisenhaudaksi. Ruumisarkun päälle oli tässäkin haudassa asetettu joukko suureh

ja vierinkiviä (kts. valokuvaa). Haudan kohdalla oli hyvin mustaa maata, ympäristössä vaaleata, savenväristä.

Kivien alta paljastui jäännöksiä ruumisarkusta. Arkun molemmat päät olivat hyvin säilyneet, joten kävi selville, että arkku oli ollut yhdestä puusta koverrettu (kts. valokuvaa). Merkillepantava on myöskin, että kyseessäolevasta haudasta ei ole ainoatakaan naulaa löydetty.

Arkussa oli jäännöksiä naisen luurangosta. Yläruumiin osat olivat kokonaan mädäntyneet, kun sitä vastoin jalkojen luut olivat melko hyvin säilyneet. Oikeanpuolisen reisiluun kohdalla viistoon sitä vastaan oli pari yhdensuuntaista luuta.

Haudasta tavattiin joukko tekstiilijäännöksiä. Pronssikierukka-koristeista päättäen ovat nämä peräisin 1: esiliinasta, 2: vaipasta. Esiliinaa on koristanut yhteen lankaan peräkkäin pujotetut kierukkaputket; vaipan koristuksena on kapea, yhtenäinen tähtirivi. *sekin aperttoimalla kermitteleyssä tähtikuvioita.*

Koriste-esineitä ei tässä haudassa ollut muuta kuin pieni emaljihelmi pään kohdalla sekä iso pronssilevyllä silattu puukontuppi veitsineen.

Hauta 7.

Hyvin epämääräinen hauta aivan hiekanottopaikan reunassa. Kivilatomuksesta oli ainoastaan joukko pieniä, osaksi vain nyrkin-^{oli/} kokoisia kiviä jäljellä (kts. valokuvaa). Haudan kohdalla jonkun verran hienompaa harmaanväristä soraa. Ruumisarkusta oli hyvin vähäisiä jätteitä.

Löydöt supistuivat seuraaviin esineisiin: pronssisormuksen katkelma, veitsi, rautanaula.

Hauta 8.

Kaikesta päättäen melkein täydellisesti hävitetty hauta. Niinkuin edellisessäkin haudassa oli kivilatomuksesta säilynyt etupäässä vain nyrkinkokoisia kiviä; Viimemainittujen ohella oli nimittäin ainoastaan yksi isompi kivilaatta. Haudan suuntaa on hyvin vaikea päätellä; "kulttuurimaasta" päättäen on hauta ehkä

ollut samanmuotoinen kuin h. 6.

Jäännöksiä luurangosta oli säilynyt keltaisena massana. Merkillepantava on, että luujätteet esiintyivät eri tasoilla, nim. sekä kivien alla että myöskin niiden päällä, joten on aivan ilmeistä, että hauta on joskus joutunut hävityksen alaiseksi.

Löytöjä ei ollut muuta kuin pieni emaljihelmi sekä kaksi naulaa.

Vuoden 1933 kaivaukset käsittävät n. 91 m² suuruisen alueen. Kalmisto ei kuitenkaan vielä ole katsottava loppuun tutkituksi; varsinkin on kaivausalueen SO-puolelta vielä hautoja odotettavissa.

Helsingissä joulukuun 4 päivänä 1933.

Nil. Cleve

1. Mynämäki² Franttilanummen² 9106.
 rautak. kalusto (navetan takana) Va-
 lok. NE-suunnasta.

2. Mynämäki² Franttilanummen² 9107.
 kalusto. Valok. E-suunnasta.

Myrämäki, Franttuammumi.

3. Hauta I. Valok. S-suunnasta. ^{9108.}

4. Hauta I. Valok. N-suunnasta. ^{9109.}

Mynämäki, Franttilanummi.

5. Suunnilleen ENE-suunnasta
valok. 9110.

Mynämäki, Franttilannummi.

6. Piikin oikealla puolella n. II, ^{9111.} siinä va-
semalla puolella n. III. Faustassa näi-
kyvät kivet ovat hautojen jalkapään koh-
dalla.

7. Osahaudoista II ja III (kautena ^{9112.}).

Mynämäki, Franttilammummi.

8 Hauta II (sekä osa haudoista⁹⁴³).
Valok. NE-sunnasta.

Mynämäki, Franttilanmummi.

9. Haudat IV ja V (tautiasta). Valok. N-⁹¹¹⁴suunnasta.

10. Hauta VI sekä osa haudasta I. Valok. ⁹¹¹⁵suunnilleen S-suunnasta.

Mynämäki, Franttilaunnummi.

11. Kivilatomus haut. VI, NW-sunnasta⁹¹¹⁶
valokuvattu.

12. Kivilatomus haut. VI. Valok. S-sunnasta⁹¹¹⁷

Mynämäki, Frankeilanrusmni.

15. jätettä kivitalomuksesta⁹¹²
haudassa VII.

N. Cleave 1933.

Mynämäki, Franttilanmummi.

13. Hauta VI. Osa kivistä² poristettu^{9.11.19}
joten ruumisarkun toinen pää-
te on tallelt näkyvissä.

14. Hauta VI. Arkki kokonaisuudessaan paljastettu^{9.11.19}.

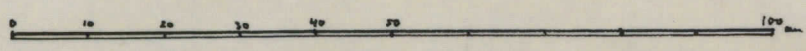
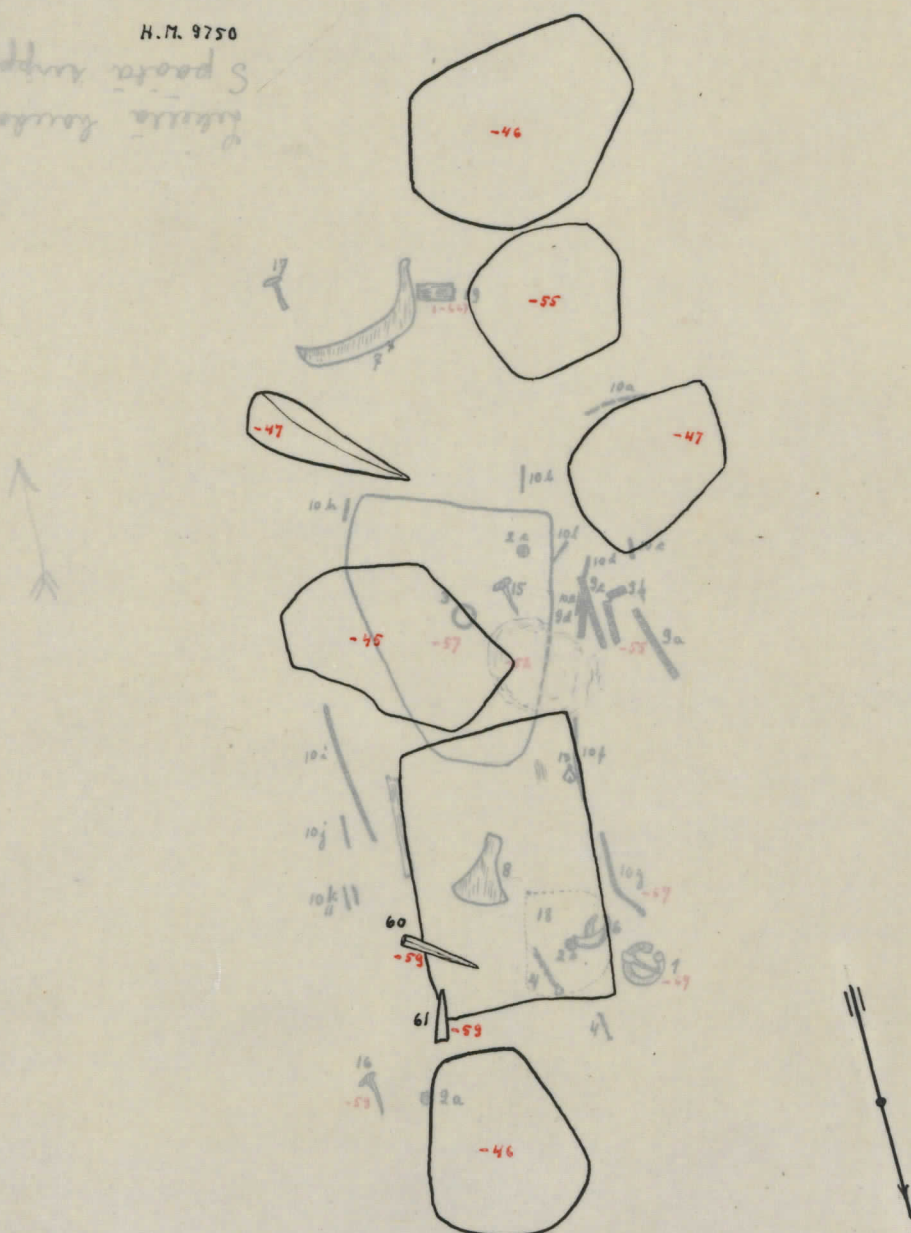
Mynämäki
Franttilannummi

Hauta I

kaiv. v. 1933

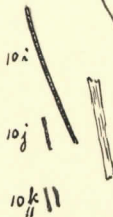
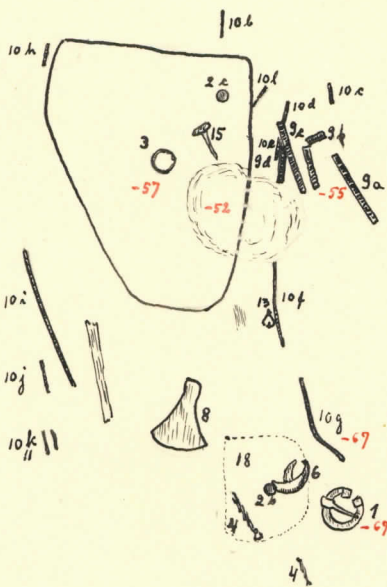
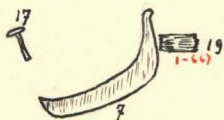
H. M. 9750

Siiposa kumpu
lähellä kirkon

Wespa hirsuta
S. parva rufipes

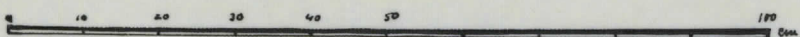
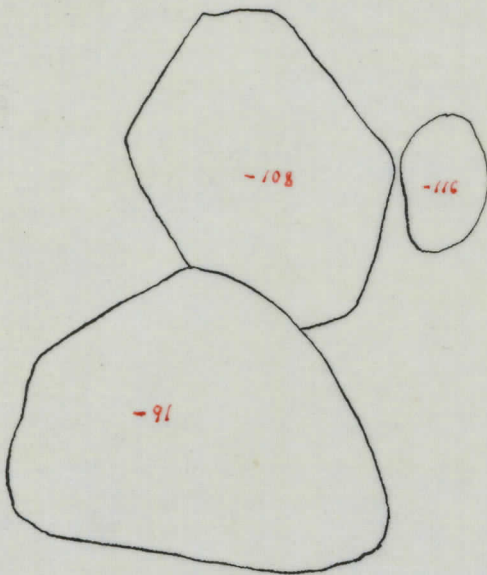
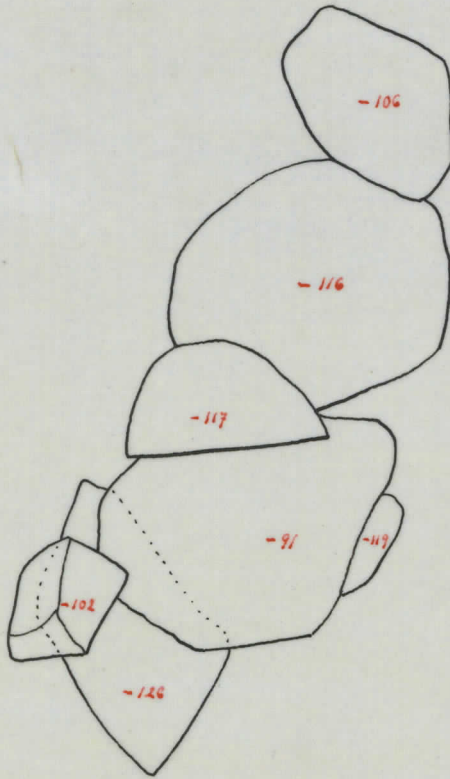

Mynämäki

Franttilannummi

Kaiv.v. 1933

H. M. 9750

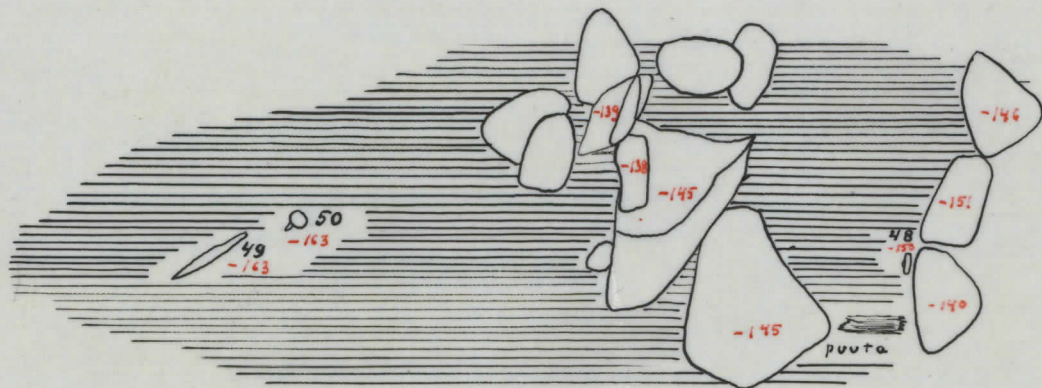
Mynämäki, Tursunperä

Hauta VII

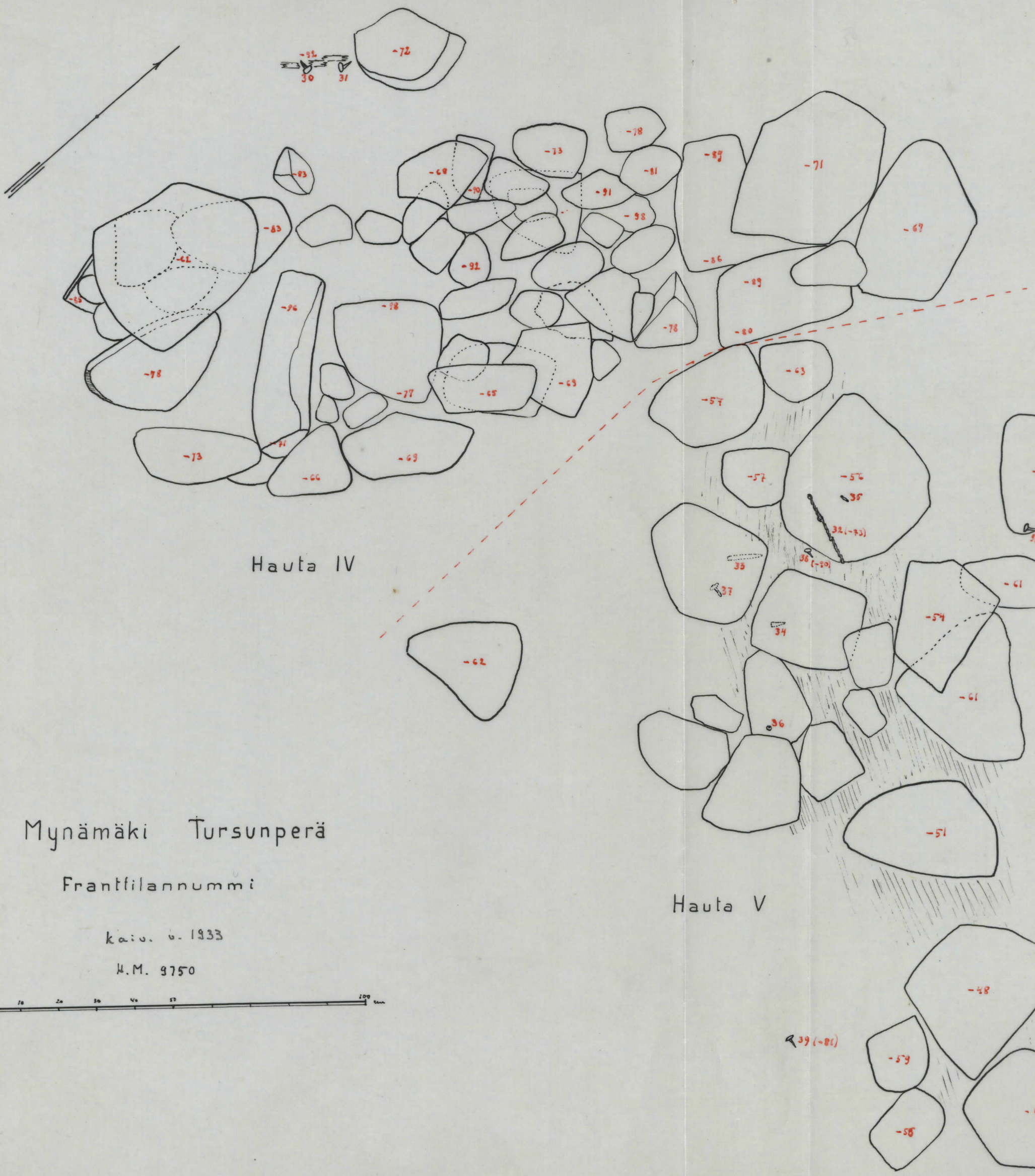
Franttilanummi

kaiv. v. 1933

9750

≡ = hautakerros

Hauta IV

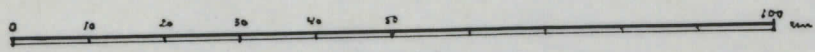
Hauta V

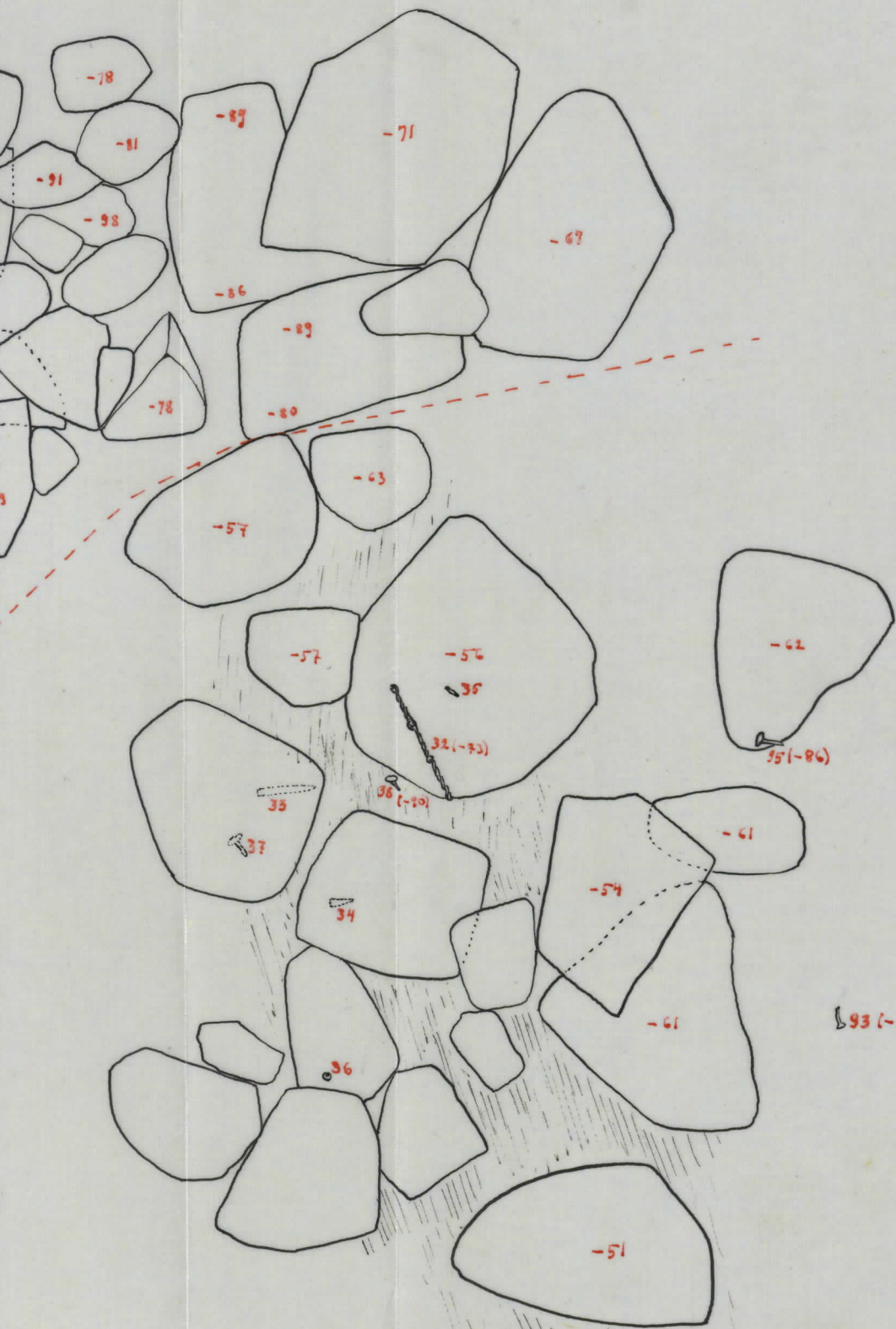
Mynämäki Tursunperä

Frantfilannummi

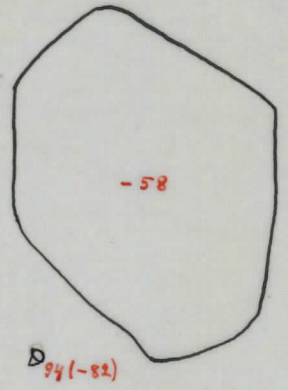
kaisu. v. 1933

H.M. 9750

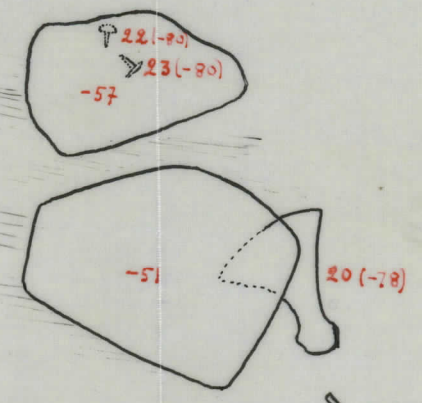

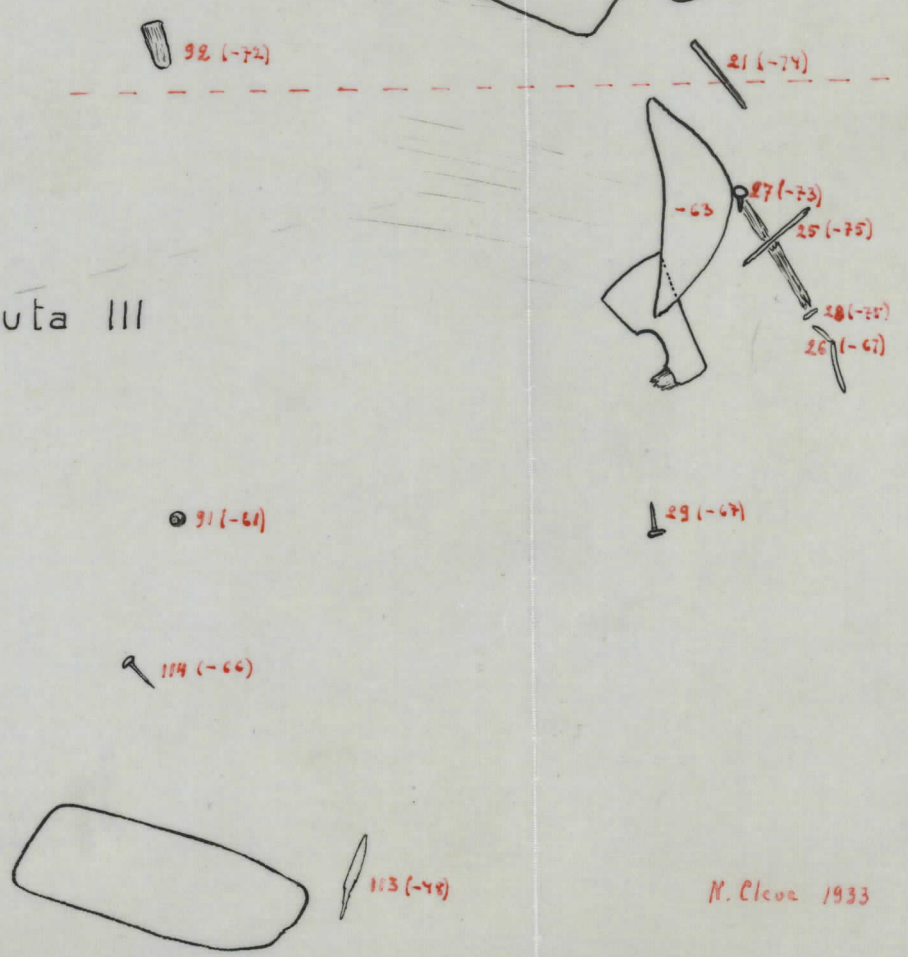
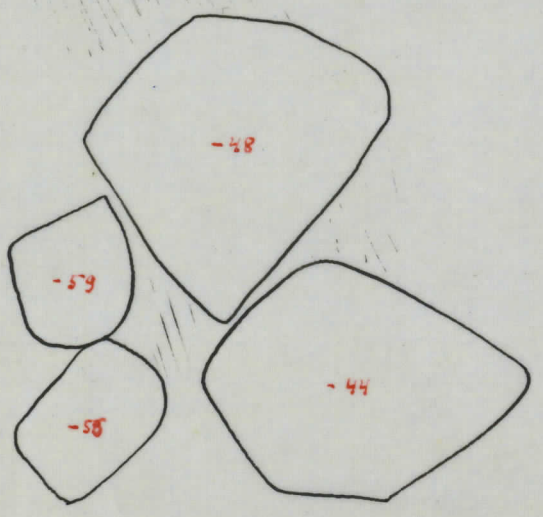
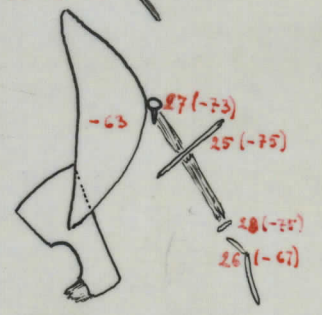
Hauta V

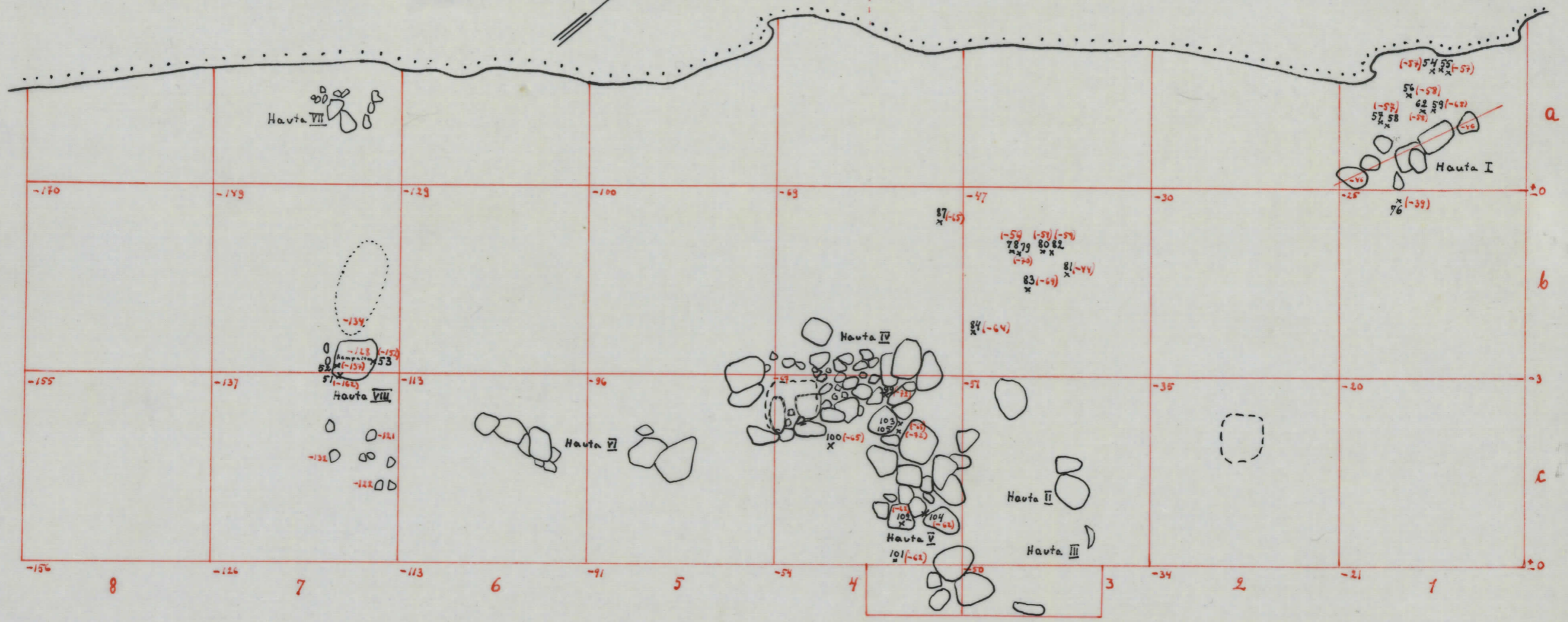

Hauta II

Hauta III

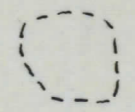
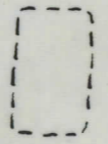
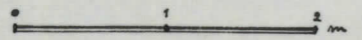

Mynämäki Tursunperä

Franttilannummi

kaiv. v. 1933

Mynämäki, Tursunperä

Franttilannummi

M. Cleven karto. 1935

